

Bitva u Lomnice nad Lužnicí 9.11.1618 - poslední velká vítězná bitva českého vojska

(26.02.2009, 10935 přečtení)

Rok 2008 ve znamení osmiček v dějinách skončil a poslední vítězná bitva českého vojska 9.11.1618 u Lomnice nad Lužnicí zůstala opomenuta. Čeští stavovští dělostřelci stříleli nepřesně a neúčinně do té doby, než někoho napadlo střílet na hladinu rybníka. Střely poskakovaly jako žabky po vodě. Císařská vojska namačkaná mezi rybníky Koclířov a Dvořiště utrpěla těžké ztráty a rychle ustoupila do Budějovic.

Na tomto serveru se řeší spiknutí - zničení WCT 11. září 2001 nebo spiknutí vědců v otázce globálního oteplování. Svět prý spěje k apokalypse technické civilizace a jediná cesta je návrat těch, co přežijí, k Matce přírodě. Trochu to připomíná pozapomenutou částí našich dějin - husité hlásali návrat k chudobě a očekávali, že Bůh vyhladí hříšníky k datu 14.2.1420, které se považovalo za nešťastné. Spiknutí, bitev a apokalyps v české historii máme plno a chodíme doslova kolem těchto míst s pohnutou historií. Obávám se toho, že brzo budeme vědět víc o zajímavých místech ve světě než doma. Třeba toto poslední české velké vojenské vítězství u Lomnice nad Lužnicí můžeme vidět jako spiknutí českých myslivců proti císaři pánu, které se nedostalo ani do večerníčků, kde zatím s císařskými bojuje Rumcajs v lese Řáholci. Další spiknutí mělo proběhnout hned následně po bitvě u Lomnice mezi stavovskými vítězi a poraženými císařskými v jisté hospodě v Budějovicích. Šlo asi o peníze - až na prvním místě. Nakonec i zavraždění Albrechta Valdštejna v Chebu roku 1634 možná překazilo další spiknutí - Valdštejn byl původně na straně stavovského vojska, pak dlouho na straně císařské. Přemýšlel prý, zda by nebylo výhodné znovu zradit - to bylo moc i na středověk - a tak byl odstraněn. Na opačnou stranu přecházeli vojevůdci i za husitství, dokonce i vítězný vojevůdce panské jednoty v bitvě u Lipan byl bývalý husitský hejtman Diviš Bořek z Miletínka.

Vezmeme to po pořádku. V květnu 1618 došlo k defenestraci Bořity z Martinic a Viléma Slavaty z Chlumu. Oba dva s písařem Fabriciem skončili vcelku dobře na hnoji pod okny. Se zemí českou to skončilo špatně a na dlouho. Třicetiletá válka začala stavovským povstáním, stavovskou armádu o síle asi 4000 mužů vedl Matyáš Thurn, který směřoval k ohrožené jižní hranici. Na podzim se císařská vojska vedená Dampierem pokusila směrem od Nové Bystřice neúspěšně dobýt zemský hrad Landštejn. Hlavní císařský velitel Karel Boventura Buquoy se od Znojma snažil dostat k Praze, ale byl zadržen u Pelhřimova. Buquoy v noci ze 3.11 na 4.11.1618 nepozorovaně opustil Pelhřimov a spěchal přes Jindřichův Hradec k Budějovicům. Stavovské vojsko směřovalo k dnešnímu Veselí nad Lužnicí a k Lomnici nad Lužnicí, kde v noci z 8. na 9. listopadu přenocovali císařští. Počasí bylo hodno dnes ustáleného označení malá doba ledová - bylo chladno, k deštivému počasí se přidal sníh. Buquoy viděl, že se bitvě nevyhne. Vybral pro ni místo chráněné rozlehlými rybníky Tisý (dnes 317 ha), Koclířov (192 ha) a Dvořiště (337 ha). (Na základní mapě Mapy.cz je uveden chybně rybník jako Kaclířov, na turistické správněji jako Koclířov.) Buquoy chtěl asi napodobit taktiku Jana Žižky z bitvy u Sudoměře r. 1420. Jenomže stavovští dělostřelci vynalezli v nouzi nejvyšší novou taktiku dělostřelectva - stříleli s plochou dráhou letu pod nízkým úhlem na vodu přes zátoku rybníka.

Stavovští dělostřelci dorazili se zpožděním za jízdu a narychlo zahájili střelbu z malého návrší západně od Smržova (snad někde od kóty 447). Výpočet balistické dráhy byl tehdy složitý a podmínky pro střelbu za deště a sněhu ještě horší. Dělostřelci byli dokonce obviněni, že střílí úmyslně špatně. Uvádí se, že pak někoho napadlo střílet na hladinu. Vysoký důstojník to asi nebyl, jeho jméno by se zachovalo. Ze současné mapy se zdá, že se muselo střílet přes hladinu rybníka Dvořiště, ačkoli je uváděna hladina Koclířova. Rozsah rybníků se však během staletí značně měnil, většinou se zmenšovaly. Za dob třicetileté války byly staré kolem 100 let, rybník Dvořiště je druhý nejstarší v Čechách založen byl 1363–67, rozšířen byl Jakubem Krčínem 1582 a má hráz jednu z nejvyšších - 10 m. Buquoy řídil bitvu z Dunajovické hory - na mapě je tato nevelká hora jižně od Dunajovic. Obětoval na hrázi dva pluky - jejich ztráty se udávají na 1500 mužů. Zraněné císařské vojáky pobili místní sedláci, za což pak během třicetileté války těžce zaplatili - ztráty na rožmberském panství byly největší v Čechách. Ale později byli jejich potomci tíženi svědomím a postavili na svých pozemcích v polích a lesích malé kapličky "Maradasky".

Těžký dopad dělostřelby na hrázi mezi rybníky dokončila stavovská jízda kolem poledne. Zbytek císařské armády ustupoval přes Slověnice do Budějovic, kam dorazil v noci. Stavovští generálové se rozhodli nepronásledovat nepřítele v noci, a tím proměnili vítězství v zárodek porážky. Budějovice byly dlouho v držení císařských a odtud byla v ohrožení Praha. Císařský generál don Baltazar Marradas (*1560 - †1638), který brání hráz a ústup, se nakonec do Budějovic také dostal. Toto město si oblíbil a dobře opevnil tak, že za celou třicetiletou válku nebylo dobyto.

Podle nepodložených zpráv se měli poražení z bitvy u Lomnice s vítězi sejít v budějovické hospodě a uzavřít blíže neurčenou a jistě dobře zaplacenou dohodu. Jistě je, že generál

stavovského dělostřelectva Petr Arnošt Mansfeld, jindy psáno Ernest Mansfeld (1580-1626), byl u porážky stavovského vojska u Záblatí u Prachatic r. 1619. České stavy sice nezradil, ale také jim nepomohl, stáhl se na dlouho do Plzně a bitvy na Bílé Hoře se nezúčastnil. Císařský velitel Karel Bonaventura Buquoy (*9. ledna 1571 - †10. června 1621) byl při inspekci při obléhání pevnosti Nové Zámky překvapen a zabit maďarskými hulány. A mluví se spíše o atentátu, vysocí důstojníci se brali vždy do zajetí v očekávání velkého výkupného.

Česká jména jsem při hledání údajů o poslední vítězné české bitvě u Lomnice nenalezl. Češi byli nejspíš ti šikovni dělostřelci a pak jistě padlí vojáci. Nejspíš na obou stranách bojujících stran, tak jako po celou dobu třicetileté války a v naší historii ještě mnohokrát později i před tím. Mám docela potíže si ze školního dějepisu vybavit slavnou bitvu, kde by Češi nebojovali na obou stranách. Snad to byla vítězná Sámova bitva u Vogastisburku roku 631. Nebo bitva u Chlumce 18. února 1126, kde zvítězil Soběslav I. nad Lotharem III. a nejspíš uchránil české země před germanizací. Hájkem z Libočan je zřejmě hodně přikrášleno dílčí vítězství vojsk Václava I. nad Mongoly (Tatary) roku 1241: Osmtisícovou armádu Čechů a Moravanů měl z příkazu Václava I. vést Jaroslav ze Sternberka. Neměl vyhledávat přímé kontakty s nepřítelem, ale měl posílit olomouckou posádku. Jaroslav prý však rozkaz neposlechl a pod olomouckými hradbami zabil syna jednoho z nepřátelských velitelů a zastavil tatarský útok na křesťanskou Evropu. Jiné verze přičítají vítězství díky uzavření Mongolů lesním zásekem v nějakém horském údolí. Na straně Tatarů (tartaros znamená peklo) čeští žoldnéři asi nebyli. Pozdější bitvy už mají Čechy alespoň nepřímou na obou stranách. Od porážky Přemysla Otakara II. na Moravském poli (26. srpna 1278), kde česká záloha dorazila pozdě a škodil postoj Závíše z Falkenštejna, přes velkou bitvu u Grunwaldu (15. července 1410), dále v bitvě u Lipan (v neděli 30. května 1434), až po bitvu u Zborova. Tam 2. července 1917 bojovaly poprvé Československé legie proti Rakousko-uherské armádě, v níž je uváděn jindřichohradecký 75. pluk a plzeňský 35. pluk - jeho hoši jako květ se dostali i do zlidovělé písně.

Apokalypsy dějin, které se našťestí nekonaly.

Celkem bez problémů jsme přežili nešťastný pátek 13. února 2009. Hned následující den 14. února proběhlo bez povšimnutí další nijak kulaté výročí. 14. únor 1420 (14.2.1420 - numerologicky 142-142 neboli v součtu 7-7), který byl předpovězen jako den apokalypsy, zkázy hříšníků a většiny světa, o němž dnes soudíme, že je kulatý. Tehdy se kulatost neřešila, důležitější bylo, že měla zůstat zachována jen města Žatec, Louny, Slaný, Klatovy, Písek a Plzeň, která byla označována jako "město Slunce", a kde kázal radikální kněz Koranda. Jan Žižka z Trocnova nebyl tehdy hlavním vojenským velitelem husitů - tím byl šlechtic Břeněk Švihovský z Riesenburka. Husité táhli na Plzeň, která byla ale připravena na obranu. Při obléhání Plzně byl Jan Žižka jako velitel jednoho z houfů pověřen výpady, které měly zajistit potraviny. Ve vojenské terminologii tehdejší doby se zásobování jmenovalo špízování, dnes bychom to nazvali asi loupením v okolních vsích. Žižka mohl uplatnit své zkušenosti z dob, kdy byl lapkou. Při jednom z výpadů byl Žižkův oddíl zaskočen u Někmeře na sever od Plzně mnohonásobnou přesilou ozbrojenců Bohuslava ze Švamberka. Žižka poprvé uplatnil vozovou hradbu z pouhých sedmi vozů, která byla pro jízdu nepřekonatelná. Využil také střelných zbraní. Tato taktika se udržela po celou dobu husitství. V bitvě u Lipan bojovalo na panské straně údajně 720 vozů a straně husitů 480 vozů ve vozových

hradbách. Jak už bylo řečeno, byl velitelem vojsk panské jednoty bývalý husitský hejtman Diviš Bořek z Miletínka. "Čechy mohou porazit jedině Češi," soudí o té době jeden z historiků. Obavy z toho, že se jako Češi porazíme sami, zůstaly v nás zakořeněny dlouhé věky.

14. únor 1420 proběhl bez božího zásahu a kazatelé začali tvrdit, že novou spravedlivou říši je třeba vybojovat. Dne 21. února 1420 obsadili husité bez potíží Sezimovo Ústí, kde měšťané vyspávali po masopustu. Pak dobyli vrch Hradiště, kde založili dnešní Tábor. Radikální husité směli 23.3.1420 po dohodě Plzeň opustit a odešli do nedávno založeného Tábora. V březnu 1420 se vydal Jan Žižka s asi 400 muži, ženami a dětmi a s 12 vozy do Tábora. V bitvě u Sudoměře na úzké hrázi mezi rybníky Markovec a Škaredý zahájil Žižka sérii bitev, v nichž nebyl nikdy poražen. V bitvě u Sudoměře padl velitel husitů Břeněk Švihovský. Žižka se stal jedním ze čtyř vůdců v Táboře. Koncem roku 1420 zemřel po pádu z koně hlavní vojenský a duchovní velitel Tábora Mikuláš z Husi. Žižkovi se otevřela cesta k ovládnutí Tábora. Vypověděl radikální pikarty na hrad Příběnice, který později dobyl, když "se neumoudřili". Žižka nechal upálit 50 zajatých pikartů na místě, kde dnes stojí kostel v poutním místě Klokoty u Tábora. Vyhubil také adamity na ostrově řeky Nežárky. Běžnému hříšníku bylo možno odpustit, duchovnímu ne. Kdyby se tato myšlenka přenesla do dnešních dnů a uplatnila na dnešní "duchovní vůdce", tak jsme bez politiků.

Byl Žižka jen ukrutným ničitelem?

Koncem roku 1420 formuloval Jan Žižka čtyři pražské artikuly: svobodu přijímání z kalicha, vymýcení smrtelných hříchů, svobodné kázání slova božího a zákaz světského panování kněží. To mu umožňovalo rychle rozhodnout, jak naložit s odpadlíky. Čechy považoval za vyvolený národ, který nastolí pořádek. Tahle myšlenka se neosvědčila nikde. Jeho "boží bojovníci" věřili neochvějně, že mají Boha na své straně. Žižka uznával rovnost všech před Bohem. Na zemi ale platil boží řád se stavovskými rozdíly a příslušností. Žižka byl v době své slávy z hlediska středověku starý muž, nebyl to ale ješitný a vrtošivý stařík, toto vyjádření o současném prezidentovi vytvořil až politik s přezdívkou "Drát". Žižka nemilosrdně ničil zajaté nepřátele - po dobytí Vodňan nechal upálit 30 katolíků v Budějovicích na náměstí, v Chomutově zmasakroval muže a další ženy upálily neméně kruté husitské ženy. V Prachaticích upálili z Žižkova příkazu 85 mužů v sakristii kostela. Vypalování a vyvražďování měst a vesnic ovšem prováděly obě bojující strany.

Jsou však známy i případy šlechetného Žižkova chování a schopnosti kompromisu. Žižka podporoval jako nástupce Václava IV. polského krále Vladislava Jagellonského nebo jeho bratra litevského velkoknížete Vitolda (v jeho vojsku Žižka patrně bojoval u Grunwaldu). Místo něj se ale správcem země stal mladý Zikmund Korybut, kterého Žižka nazval knížetem vražedným a paličem proklatým. Ale brzy jeho správcovství uznal a oslovoval se spolu navzájem "otče" a "synu". Žižka poskytl ochranu vdově a dceři Krajíře z Krajku po dobytí Nové Bystřice. Bohuslav ze Švamberka, se kterým svedl první bitvy u Někmeře a u Sudoměře, se stal husitským hejtmanem.

Kde nabyl Žižka vojenské zkušenosti?

V mládí se naučil využívat terén jako lapka. Bojoval nejspíš jako žoldněř u Grunwaldu, kde na jedné straně bylo vojsko vyslané Zikmundem na pomoc řádu německých rytířů a na druhé polsko-litevské straně bojovali čeští a moravští žoldněři - ve čtvrté korouhvi, kterou vedl Jan Sokol z Lamberka, bojoval patrně i Žižka. Také 49. a 50. korouhev byla česko-moravská. Bitva u Grunwaldu byla jednou z největších a nejkrvavějších bitev středověku - na obou stranách bojovalo asi 33 000 mužů. Viděl užití vozové hradby a střelných zbraní Žižka v této bitvě? Na vítězství polsko-litevského vojska se české a moravské korouhve podílely - byly součástí vojska, které se podařilo velkoknížeti Vitoldovi obrátit po počátečním útěku zpátky do bitvy, kde polští rytíři s obtížemi statečně odolávali přesile.

V září 1410 byl Jan Sokol z Lamberka otráven a Žižka se objevuje prokazatelně až roku 1414 jako majitel domu v ulici Na Příkopě (kde skutečně býval příkop) v Praze. Nabízí se možnost, že sloužil v královských službách, prokazatelně to je až roku 1419. Rakouská encyklopedie uvádí, že Žižka sloužil v Uhrách proti Turkům a v roce 1415 v bitvě u Azincourtu v řadách Angličanů proti Francouzům. Vztahy českých zemí k Anglii byly zlepšeny díky královně Anně, dceři Karla IV., která byla manželkou Richarda II. a byla Angličany nazývána "dobrou královnou". (Anglická princezna do českých zemí těsně před třicetiletou válkou nic dobrého nepřinesla - Fridrich Falcký, známý jako "zimní král", se svou manželkou Alžbětou uprchli z Čech vzápětí po Bílé hoře.) V bitvě u Azincourtu, důležité bitvě třicetileté války, zvítězili ukáznění obávaní angličtí lučištníci a angličtí lehce oděni rytíři, kteří sesedli z koní, nad početnější francouzskou těžkou jízdou. Možná i to ovlivnilo pozdější Žižkovu taktiku proti jízdě. Mohu se jen domnívat, jestli skutečnost, že Žižka, který na vlastní oči viděl účinek jedu, kterým byl otráven Sokol z Lamberka, neotevřela cestu ke dvoru Václava IV. Tento král se oprávněně obával, že bude otráven. Nakonec se ale spíše opil

k smrti.

A trochu optimismu na konec. Konec světa měl nastat už roku 1000 n.l. Strach z božího soudu byl tak veliký, že dobré skutky dosáhly nebývalé inflace - nikdo nechtěl ani dobré skutky přijímat, obával se že je lépe zůstat v chudobě, než být zatracen. Husité se konce světa 14.2.1420 také nedočkali, sami však způsobili tolik násilí a škod, že je to apokalypsou možno nazvat. Další magické datum - rok 2012 - se blíží. Abych pravdu řekl, ani nevím, jestli má nastat katastrofa nebo nějaká Transformace, která nás duševně posílí. Možná bychom se měli pokusit duševně se posílit sami. Jsem hodně velký optimista, ale inflace dobrých skutků zjevně nehrozí. Ale snad už víme, že není třeba bojovat s celým světem jako husité, spíše jde o boj uvnitř sebe sama.

Zdroje:

Kos, Vladimír: Bitva u Lomnice nad Lužnicí - 9. listopadu 1618. (Článek nemá uvedeny zdroje, patrně se opírá o středověký unikátní Třeboňský archiv.)

Bílek, Jiří, PhDr, CSc: Hádanky naší minulosti 7, Knižní klub 2007. Kniha vědeckého pracovníka je zajímavá a čtivá.

Související a doplňující zdroje:

http://cs.wikipedia.org/wiki/T%C5%99icetilet%C3%A1_v%C3%A1lka

<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/179952-tricetileta-valka>

<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/181565-vaclav-iv>

<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/186465-jan-zizka-trocnova>

<http://www.e-stredovek.cz/view.php?cisloclanku=2005083005> - bitva Václava I. s Mongoly

http://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Sokol_z_Lamberka

http://cs.wikipedia.org/wiki/Fridrich_Falck%C3%BD

<http://hurontaria.baf.cz/honza/h2002.htm> - královna Anna Česká

Pardal